

TEXNIKUM — TA'LIM BERADI, OTA-ONA ESA TARBIYA BERADI

Nilufar Boyxanova Ravshanbekovna

*Kosonsoy tuman 2 - son texnikumining Yoshlar
bilan ishlash bo'yicha direktor o'rinbosari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasbiy faoliyat jarayonida halollik tamoyillariga rioya qilishning ahamiyati hamda halol mehnat orqali topilgan rizqning shaxs ma'naviyati va jamiyat rivojiga ta'siri tahlil etilgan. Shuningdek, vijdonlilik, mas'uliyat, kasbiy madaniyat va axloqiy qadriyatlarning inson kamoloti hamda yosh avlod tarbiyasidagi o'rni yoritib berilgan. Halollik va mehnatsevarlikning ijtimoiy hayotdagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar: kasbiy faoliyat, halol mehnat, halol rizq, vijdonlilik, mas'uliyat, kasbiy madaniyat, axloqiy fazilatlar, ma'naviy tarbiya, mehnatsevarlik, halollik tamoyili, ijtimoiy taraqqiyot, barkamol avlod.

Аннотация: В данной статье проанализировано значение соблюдения принципов честности в процессе профессиональной деятельности, а также влияние средств к существованию, заработанных честным трудом, на духовное развитие личности и прогресс общества. Кроме того, раскрыта роль таких качеств, как добросовестность, ответственность, профессиональная культура и нравственные ценности в формировании личности и воспитании подрастающего поколения. Научно-теоретически обосновано значение честности и трудолюбия в общественной жизни.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, честный труд, честный заработок, добросовестность, ответственность, профессиональная культура, нравственные качества, духовное воспитание, трудолюбие, принцип честности, общественное развитие, гармонично развитое поколение.

Abstract: This article examines the importance of adhering to the principles of honesty in professional activities and analyzes the impact of income earned through honest work on an individual's spiritual development and the progress of society. It also highlights the role of conscientiousness, responsibility, professional culture, and moral values in personal development and the upbringing of the younger generation. Furthermore, the social significance of honesty and diligence is substantiated from a scientific and theoretical perspective.

Keywords: professional activity, honest work, lawful livelihood, conscientiousness, responsibility, professional culture, moral virtues, spiritual education, diligence, principle of honesty, social development, well-rounded generation.

Ta'lim tushunchasi arab tilidan kirib kelgan bo'lib, o'rgatish, bilim berish va o'qitish ma'nolarini anglatadi. Har qanday davlatning barqaror taraqqiyoti va kelajagi ta'lim tizimining rivojlanganlik darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Chunki jamiyatning intellektual salohiyati, fuqarolarning savodxonligi va ma'naviy yetukligi mamlakat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bilimli va ma'rifatli xalqqa ega bo'lgan davlat o'z rivojlanish yo'lini aniq belgilay oladi hamda global raqobat sharoitida munosib o'rin egallaydi. Ta'lim va tarbiya bir-biri bilan uzviy bog'liq jarayonlar bo'lib, ularni bir-biridan ajratib bo'lmaydi. Ma'rifatparvar pedagog **Abdulla Avloniy** ta'kidlaganidek, ta'lim va tarbiya inson kamolotining ikki muhim qanoti hisoblanadi. Tarbiyali shaxs bilim olishga intiladi, egallagan bilimlarini tahlil qiladi va amaliyotda samarali qo'llay oladi. Shu sababli insonning nafaqat bilimli, balki yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo'lishi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bilim inson tafakkurini boyitadigan, uning dunyoqarashini kengaytiradigan bebaho ne'matdir. U insonni hayotiy muammolarni hal etishga, murakkab vaziyatlardan to'g'ri yo'l topishga va maqsadlariga erishishga yordam beradi. Bilimli inson yangiliklarga ochiq bo'ladi, jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shadi hamda o'z salohiyatini to'liq namoyon eta oladi. Bugungi kunda ta'lim tizimi mamlakat taraqqiyotining strategik yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. So'nggi yillarda ushbu sohada keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish masalasi hanuz dolzarbligicha qolmoqda. Davlat tomonidan ta'lim tizimini takomillashtirish, zamonaviy yondashuvlarni joriy etish va malakali kadrlar tayyorlashga qaratilgan qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ta'lim jarayonidagi muammolarni bartaraf etishda ota-onalar, pedagoglar va jamiyatning hamkorligi muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, yoshlarning tarbiyasi va bilim olishini nazorat qilishda oilaning mas'uliyati katta. Ta'lim tizimining barcha bosqichlarida — maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, o'rta maxsus ta'lim hamda oliy ta'limda uchraydigan kamchiliklar o'zaro bog'liq bo'lib, ularni kompleks yondashuv asosida hal etish talab etiladi. Shunday ekan, ta'lim sifati va tarbiya samaradorligini oshirish davlat, ta'lim muassasalari, ota-onalar hamda keng jamoatchilikning hamkorlikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladigan ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Faqatgina bilimli, ma'naviy barkamol va mas'uliyatli avlodni tarbiyalash orqaligina jamiyatning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin. Ta'lim va tarbiya bir-birini to'ldiruvchi hamda inson kamolotini ta'minlovchi uzviy jarayonlardir. Ma'rifatparvar pedagog **Abdulla Avloniy** ta'kidlaganidek, ta'limni tarbiyadan, tarbiyani esa ta'limdan ajratib bo'lmaydi. Chunki yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo'lgan shaxs bilim olishga intiladi, o'zlashtirgan bilimlarini tahlil qila oladi va ularni hayotda samarali qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bois insonning nafaqat bilimli, balki ma'naviy jihatdan yetuk bo'lishi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Xalq donishmandlari tomonidan "Olim bo'lish oson, odam bo'lish qiyin" degan hikmatning aytilishi ham bejiz emas. Chuqur

bilimga ega bo'lishning o'zi yetarli emas, uni jamiyat manfaatlari yo'lida qo'llash, boshqalarga ulashish va ezgu maqsadlarga xizmat qildirish ham muhimdir. Bilim inson tafakkurini boyitadi, uning dunyoqarashini kengaytiradi va murakkab muammolarni hal etishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Bilim inson hayotida yo'l ko'rsatuvchi ma'naviy nur vazifasini bajaradi. U kishiga qiyinchiliklarni yengib o'tish, to'g'ri qarorlar qabul qilish va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shish imkonini beradi. Bilimli inson o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga erishishda qat'iyatli bo'lib, mavjud to'siqlarni yengishga qodir bo'ladi. Bugungi kunda ta'lim sohasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Mamlakat taraqqiyoti va raqobatbardoshligini ta'minlash ko'p jihatdan ta'lim tizimining sifati va samaradorligiga bog'liqdir. So'nggi yillarda ushbu sohada keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, ta'lim sifatini yanada oshirish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Ta'lim tizimida uchrayotgan ayrim muammolarni bartaraf etishda ota-onalar, pedagoglar va jamoatchilikning hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Xususan, maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, o'rta maxsus va oliy ta'lim bosqichlarida mavjud kamchiliklar o'zaro bog'liq bo'lib, ularni kompleks yondashuv asosida hal etish talab etiladi. Shu sababli ta'limning barcha bo'g'inlarida sifat va samaradorlikni oshirish, yosh avlodning bilim va tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Yosh avlodning barkamol shaxs sifatida shakllanishi ta'lim va tarbiyaning o'zaro uyg'unligiga bog'liq. Ta'lim muassasalari o'quvchilarga kasbiy bilim, amaliy ko'nikma va zamonaviy kompetensiyalarni berishga xizmat qilsa, oilada beriladigan tarbiya ularning ma'naviy qiyofasi, axloqiy qarashlari va hayotiy tamoyillarini shakllantiradi. Shu bois ushbu ikki omil bir-birini to'ldiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi tizim sifatida qaralishi lozim. Texnikumlarda tahsil olayotgan yoshlar kelajakda turli sohalarda faoliyat yuritadigan mutaxassislar sifatida tayyorlanadi. Ularning kasbiy salohiyatini rivojlantirish bilan bir qatorda, mas'uliyat, intizom, mehnatsevarlik va vatanparvarlik kabi fazilatlarni shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bunday sifatlarning mustahkam poydevori esa, avvalo, oilada yaratiladi. Farzand tarbiyasida ota-onalarning e'tibori, nazorati va shaxsiy namunasi hal qiluvchi o'rin tutadi. Oilada shakllangan ijobiy qadriyatlar ta'lim jarayonida olingan bilimlarning samarali o'zlashtirilishiga xizmat qiladi. Aksincha, tarbiyadagi ayrim bo'shliqlar yoshlarning ta'lim olishiga va kelajakdagi faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shunday ekan, yoshlarni komil inson etib tarbiyalashda ta'lim muassasalari va ota-onalar hamkorligini kuchaytirish zarur. Bilim va tarbiya uyg'unligi ta'minlangan taqdirdagina jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'sha oladigan, ma'naviy yetuk va raqobatbardosh mutaxassislar voyaga yetadi.

Umumta'lim muassasasi va oila o'rtasidagi samarali hamkorlik o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Bunday hamkorlikning asosiy

maqsadi ta'lim va tarbiya jarayonida maktab hamda ota-onalarning sa'y-harakatlarini birlashtirish, o'quvchilarning bilim olishiga va shaxs sifatida kamol topishiga ko'maklashishdan iboratdir. Hamkorlikning samaradorligi esa o'zaro muloqotning to'g'ri yo'lga qo'yilishi va zamonaviy pedagogik yondashuvlarning qo'llanilishiga bog'liq. Ta'lim muassasalari ota-onalar bilan ishlash shakllarini tanlashda o'quvchilarning ehtiyojlari, oilalarning qiziqishlari va jamiyat taraqqiyoti talablarini hisobga olishi lozim. Shu asosda turli tashkiliy va pedagogik tadbirlar amalga oshiriladi. Ota-onalar bilan hamkorlikning keng tarqalgan shakllari qatoriga maktab va sinf miqyosida o'tkaziladigan yig'ilishlar, madaniy-ma'rifiy tadbirlar, konsert va bayram dasturlari, "Ochiq eshiklar kuni" tadbirlari kiradi. Shuningdek, ota-onalar qo'mitalari faoliyatini tashkil etish, ular bilan muntazam hamkorlik qilish ham ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ota-onalar uchun davra suhbatlari, ma'ruzalar, seminar-treninglar, guruhli maslahatlar hamda maktab rahbariyati va pedagoglar bilan uchrashuvlar tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy yondashuvlar asosida o'quv filmlarini tomosha qilish va ularni muhokama etish, ota-onalar universitetlari yoki ota-onalar maktablari faoliyatini yo'lga qo'yish ham hamkorlikning samarali shakllaridan biri hisoblanadi. Shunday qilib, maktab va oila o'rtasidagi uzviy hamkorlik o'quvchilarning ta'lim sifati, ma'naviy tarbiyasi va ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik omildir.

Yoshlarning har tomonlama rivojlanishi va jamiyatda munosib o'rin egallashi ta'lim hamda tarbiya jarayonlarining uyg'unligiga bevosita bog'liqdir. Texnikumlar asosan o'quvchilarga kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, ularni zamonaviy mehnat bozoriga tayyorlash vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, oilada beriladigan tarbiya ularning shaxsiy fazilatlarini, axloqiy me'yorlari va hayotga bo'lgan munosabatini shakllantiruvchi asosiy omil hisoblanadi. Ta'lim muassasasi va ota-onalar o'rtasidagi uzviy hamkorlik natijasida yoshlarning bilim olish jarayoni samarali bo'ladi hamda ularning ma'naviy yetuk shaxs sifatida shakllanishi ta'minlanadi. Agar ushbu ikki yo'nalish bir-birini to'ldirib borsa, o'quvchilar nafaqat kasbiy jihatdan malakali, balki axloqiy jihatdan ham barkamol insonlar bo'lib voyaga yetadi. Shu sababli texnikum va oila hamkorligini mustahkamlash, ta'lim va tarbiya jarayonini bir butun tizim sifatida qarash bugungi kunning eng muhim pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi. Aynan shunday yondashuvgina jamiyat uchun foydali, mas'uliyatli va ma'naviy jihatdan yetuk avlodni shakllantirishga xizmat qiladi. Yoshlarning har tomonlama rivojlanishi va jamiyatda munosib o'rin egallashi ta'lim hamda tarbiya jarayonlarining uyg'unligiga bevosita bog'liqdir. Texnikumlar asosan o'quvchilarga kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, ularni zamonaviy mehnat bozoriga tayyorlash vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, oilada beriladigan tarbiya ularning shaxsiy fazilatlarini, axloqiy me'yorlari va hayotga bo'lgan munosabatini

shakllantiruvchi asosiy omil hisoblanadi. Ta'lim muassasasi va ota-onalar o'rtasidagi uzviy hamkorlik natijasida yoshlarning bilim olish jarayoni samarali bo'ladi hamda ularning ma'naviy yetuk shaxs sifatida shakllanishi ta'minlanadi. Agar ushbu ikki yo'nalish bir-birini to'ldirib borsa, o'quvchilar nafaqat kasbiy jihatdan malakali, balki axloqiy jihatdan ham barkamol insonlar bo'lib voyaga yetadi. Shu sababli texnikum va oila hamkorligini mustahkamlash, ta'lim va tarbiya jarayonini bir butun tizim sifatida qarash bugungi kunning eng muhim pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi. Aynan shunday yondashuvgina jamiyat uchun foydali, mas'uliyatli va ma'naviy jihatdan yetuk avlodni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyot va havolalar:

1. I.A. Karimov «Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch» Toshkent 2010 26-b
2. Sayyoraxon Shaxobidinovna Abduraxmonova, & Sarvinoz Ulug'bek Qizi Ergasheva (2023). Pedagogik amaliyot vositasida talabalarni ota-onalar bilan hamkorlik qilishining mazmuni. Science and Education, 4 (7), 482-485.
- Radjabova, Xulkar Farmonovna (2022). OTA-ONA, MAKTAB VA O'QITUVCHI HAMKORLIGIDAGI HARAKAT TA'LIMNI QO'LLAB QUVVATLASHNING SAMARALI USULIDIR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2 (1), 20-26.